

„Aloha e iubire”: poezia ca supraviețuire și confesiune

Volumul *Love* de Cătălina Novac este un itinerariu poetic al sufletului contemporan prins între dezrădăcinare și speranță, între dorul de acasă și supraviețuirea emoțională într-o lume străină, adesea ostilă. În aceste poeme, vocea feminină a autoarei se definește prin curajul de a spune tot, de a numi durerea, de a visa în pofida realității, de a traversa continente și epoci prin poezie – cu același dor pe limbă și cu aceeași iubire în inimă.

Cartea începe cu un poem-manifest: „Aloha azi”. Într-un întâmplător, „aloha” devine simbolul central al volumului, un cuvânt polinezian ce semnifică iubire, pace, compasiune, dar și adio. În mâinile poetei, acest cuvânt se transformă într-un cod al supraviețuirii. Versurile traversează Hawaii, deșerturi, metropole americane, războaie, biblioteci, trenuri, lună și Venetia, dar centrul gravitațional al întregii cărți rămâne nevoia profundă de a fi văzută, înțeleasă, iubită. Versul autoarei e limpede, confesiv, cu o oralitate asumată și directă. Temele recurente – emigrarea, maternitatea, iubirea interzisă, prejudecata rasială, dorul, pierderea părinților – sunt abordate frontal, fără patetism, dar cu o delicatețe care îți strânge inima. Cătălina Novac nu scrie o poezie a gimnasticii lingvistice, ci poezie vie, ce nu se teme să fie emoțională, accesibilă și vulnerabilă. Aici nu găsim metafore opace sau exerciții de virtuozitate stilistică, ci trăirea autentică, uneori sfâșietoare, alteori mângâietoare. Există în *Love* o artă a fragmentului și a imaginii decupate – un fel de colaj poetic al vieții migrante. Poemele sunt, adesea, frânturi de jurnal liric, marcate de o memorie afectivă puternică: „Unde mă duceam / Unde mă grăbeam / Emigrantă într-o țară străină...” sau „E ziua ta / Și nu știu ce să fac / Cimitirul e atât de departe / Peste ocean...”. Prin aceste versuri, poeta își construiește identitatea nu doar ca autoare, ci ca mamă, fiică, iubită, cetățean al unei lumi în continuă schimbare – o identitate neliniștită, fluidă, mereu în căutare de sens și adăpost.

Faptul că volumul este ilustrat cu gravurile artistului Ion Atanasu Delamare adaugă o profunzime vizuală care transformă cartea într-un diptic artistic. Gravurile, încărcate de simboluri, forme fluide și figuri

onirice, nu „ilustrează” strict poezia – ele nu sunt auxiliare, ci dialoghează cu poemele pe o frecvență paralelă, subtilă și tulburătoare. Atmosfera suprarealistă a acestor lucrări – cu trupuri fragmentate, figuri în levitație, animale mitologice sau personaje închipute – funcționează ca o extensie grafică a tensiunii interioare din textele poetei. Gravurile lui Delamare par a capta exact starea de plutare pe care o trăiește migranta: între lumi, între limbi, între stări. Uneori fragilitatea personajelor sale grafice pare că se topește în cea a poeziei. Altfel, dimpotrivă, gravurile dau o contrapondere de forță și mister poemelor cu o expunere mai directă. În ambele cazuri, aceste imagini postume devin un omagiu profund, adus nu doar prieteniei artistice dintre autoare și grafician, ci și unei estetici comune: poezia ca revelație a nevăzutului.

Într-o epocă în care *Love* se ferește de sinceritate, poezia are curajul de a fi directă. Într-o epocă în care femeia e în continuare constrânsă la tăcere, vocea Cătălinei Novac e una care răsună puternic, dar tandru. Autoarea își asumă trauma, fragilitatea, pierderea, dar și capacitatea de regenerare. Aceasta este o poezie a vieții trăite cu toate nuanțele ei, o poezie în care palmierul din Hawaii și zmeul din Golești coexistă, în care rădăcinile românești și aripile americane se întretaie. Până la sfârșitul volumului, cititorul e purtat printr-un univers afectiv dens, încercând de simboluri cotidiane și metafizice. „Adio, cititor iubit”, ultimul poem, nu închide cartea, ci o deschide spre o complicitate rară: poeta nu se ascunde în spatele textului, ci se oferă, se arată, îți mulțumește. Ceea ce rămâne după ce ai închis volumul, este exact ceea ce autoarea speră: zâmbetul, gândul, iubirea. Și o întrebare tăcută: cât de des citim poezie care chiar atinge?

Love e o carte de maturitate artistică; vie și surprinzător de lucidă. Gravurile lui Ion Atanasu Delamare o însoțesc cu noblețe și poezie, într-un duet artistic care merită un loc special în bibliotecile noastre de azi. Nu e un volum care se citește pe fugă. E o carte care se trăiește, poem cu poem.

VASILE POENARU

COPILĂRIA LA PERSOANA ÎNTÂI

Parafrazând-ul pe filosoful francez Gaston Bachelard, părintele criticii moderne, realizăm la un moment dat că, dincolo de fantezie, copilăria rămâne prima poartă a timpului, *focul sacru care poate fi reaprins oricând, în noi însine*. Timp al metamorfozelor și spațiu de căutare a cerului senin, amintirile devin, în viziunea poetului Alexandru Jurean, *Un pod peste copilărie* (Editura Casa Cărții de Știință, Cluj – Napoca, 2025), un pod transformat în vers: „doar noi în casa devenită arcă a lui Noe / o, sfântă levitație a perdelelor / deasupra amintirilor înfrunzite! / ... / o simfonie de culori sălbatice, o tăcere de catifea”. O tăcere în care se aud crescând rădăcini(ile) poetului, rădăcini rămase departe „în satul de ceață / ascuns în coasta de bronz a Clujului / pe scaunul bunicii” aflat în inima regatului pe care orice copil îl stăpânește.

Versurile din volumul lui Alexandru Jurean sunt însoțite de două componente reprezentative: una grafică – semnată de Alexandru Bodea – cealaltă bilingvă, prin traducerea în limba franceză a primelor treizeci de poezii – traducere ce aparține Lilianei Șomfănilă. Se poate pune semnul egal între vers și joc, între joc poetic și starea ludică a devenirii sale. *Omul de sticlă* este o metaforă a *omului de tinichea* și totodată replica *omului negru* din jocul primei copilării: „suntem doi oameni de sticlă / două felinare / în care lumina curge caldă”. Compatibile între ele sau dimpotrivă... (total incompatibile), elementele care măsoară fluiditatea timpului sunt reprezentate de imaginea *ceasului*, a *noptii*, a *trenului*: „Nu pot fi clopot magic” meditează poetul, „mi s-a propus să fiu soarece de bibliotecă / am acceptat... ce era să fac”, iar prin această acceptare se reiterează imaginea biblică a propriei cruci, pe care o poartă fiecare ființă umană, în trecerea sa pe acest tărâm al lucrurilor (al formelor) materiale: „fiecărui om are un cui în aripă / dar nu se târăște / ... / Voi care treceți prin insula mea / lăsați orice gând să redevină nisip – / la margine de viață / orice copac are rădăcini de fum”. Tot din nisip sunt făcute castelele

primelor vise, dar speranța eului poetic este aceea „că un copil” aflat „pe covorul zburător” al propriului univers are puterea de a trece „dincolo de vulcanul” vieții „ce fumează...”, pe tărâmul unde visătorii atipici ai fiecărui oras, deschid larg o poartă spre inima copilăriei, o poartă prin care se poate vedea destul de clar, lumea poveștilor de altădată, lumea în care „Clovnul albastru” devine singurul maestru de ceremonii. Acordurile muzicii clasice și în special *Sinfonia 40* a lui Mozart, trezește natura la viață, intersecțiază dimensiunile existenței, transformă rănille pământului în lumină: „De ce atâtea râni?” – „întreabă în șoaptă arbutii – / așa se plătește înțelepciunea” / otează copacul.

În versurile sale Alexandru Jurean nu trece cu vederea, ritmul în care prin tehnologie – acest galopant fenomen al modernizării – se șterg de fapt pașii valorilor trecutului, rădăcinile identității noastre: „Ați tăiat ciresul bunicului / ... / apoi mărlăuriu al tatei / ... / curtea poleită cu zmeură / zace sub marea centru comercial / mi-ai așezat copilăria / sub ghilina progresului. / Atunci... de ce plânge cerul??” Vibrația poetului ne poartă cu gândul la ceea ce spunea Giacomo Leopardi cu secole în urmă, despre universurile „paralele ale umanității: „Copiii descoperă totul în nimic”. *Oamenii mari nu găsesse nimic în acest tot* – nimic important... Aceasta este consecința pierderii purității, surprinsă atât de bine de Mark Twain, prin alăturarea imaginii copilului, unui inger care își pierde aripile „pe măsură ce picioarele îi cresc”. Mesajul apoteotic al acestui volum de versuri devine un mesaj cadru – *aici și acum* – ca o ramă universală ce poate încadra tabloul oricărui creator: *răstigniți poetul* (cu tot cu poezie), „până nu fuge / în bucuriile viselor sale albastre”. *Un pod peste copilărie* este simbolul paradisului terestru, prin care Alexandru Jurean redescoperă „puterea sensului pierdut” al cuvântului, ca unic acord spre tărâmul de basm al copilăriei.

AMALIA ELENA
CONSTANTINESCU

→ de la tratamentul cu xanax recomandat de doctorița Eremia șefa Laboratorul de Sănătate Mintală (o lună întreagă n-am lipit geană pe geană după noaptele petrecute la securitate și după procesul de demascare publică de la Casa Elevilor și Studentilor). Îi vedeam pe securiști urmărindu-ne peste tot, rămăsese cu sechele. După zeci de ani, când am scris *Dosarul Albastrii*, aveam nevoie de sprijin să pot discerne între realitățile trăite de noi și fabulațiile dosarului primit de la arhive.)

Maurul nu se simțise prea bine în ultima vreme. Vorbeam aproape zilnic la telefon, mai ales după ce îi murise câinele. Nu mai era obligat să iasă afară, nici nu se mai putea de când cu covidul și chinul de a cobori și urca scările înapoi. Nu-și mai găsea justificare efortul. Ela a murit de bătrânețe. Lacrimile din ochii ei mari și blânzi se mutaseră temporar în ochii lui, simțeam asta în tremurul vocii.

Ultima dată, era târziu, mă întindeam grăjului în patul acela de spital care scotea un zgomot infernal de la protecția de plastic a saltelei. Atingând fără să vreau *touchscreen-ul* am sunat pe numărul lui și am închis cât am putut de repede. M-a sunat înapoi și, deschizând telefonul, am auzit un *alo stins*, nelămurit de ora

nepotrivită. Mi-a răspuns și eu n-am zis nimic, am închis. Nu era prima oară când telefonul meu îmi făcea figuri și rătăcea pe potecile sale bătătorite, urmându-mi gândurile. De obicei schimbam câteva cuvinte explicând conjunctura și speculam momentul intrând în dezbaterele noastre lungi. Îl puneam la curent cu ce mai scrisesem și îl simțeam mustăcând multumit... Totuși acum era dincolo de miezul nopții și glasul întors de departe parcă nu mai era al lui!

M-a frapat la el când în *Dosarul Albastrii* a trebuit să descriu momentul acela, scena regizată de securiști a „demascării noastre publice” ca „dușmani ai poporului”. Când ni s-au pus în cărcă fapte neadevărate, inventate de ei, într-un scenariu prost fără nicio noimă. Maurul fusese obligat atunci să citească un text scris de ei în care recunoștea că au fost unele greșeli de tinerete din partea noastră...

A crezut că îl vor lăsa astfel să-și termine facultatea, i-au promis! Era student la Teatrul, coleg de grupă cu Alexa Visarion. Nu l-au lăsat!... Era periculos de deștept pentru o scenă cu vizibilitate atât de mare. Cu siguranță ar fi ajuns un regizor bun.

Dacă mi-ar fi cerut atunci în parc să schimb textul, să trec peste momentul acela teribil care l-a

marcat și pe el și pe noi, sunt sigur că așa fi rescris pasajul, dar nu mi-a cerut să modifice nici un cuvânt!...

Telefonul lui lăc nu se mai afla în rețea.

Maurul s-a stins! Am aflat la două luni după convorbirea eșuată. L-am bătut la cap pe Nae aproape zilnic să meargă să-l caute. Unde să-l caute? Nu-i mai răspunsese nici lui la telefon, brusc. Și mai era și covidul, problemele lui de vedere, cum să meargă, trebuia să fie însoțit... A aflat până la urmă că îl luase pe lăc una din fetele lui, avea două (cea care e antrenora la judo), la ea acasă, bolnav, să-l poată îngriji.

Ieri, în zi de Crăciun, sora lui Nae a primit răspuns la un SMS pe telefon de la cealaltă fată a marelui stabilită în Germania. De două luni avusese premiera, fără spectatori din cauza covidului, printre stele, cu mari actori...

Și noi albaștrii, prietenii săi, l-am lăsat singur, fără a-l putea aplauda și rechema la rampă!

De-aș fi aflat la timp l-aș fi anunțat pe tata, să meargă el cu toate neamurile noastre aflate pe Insula din cer a *Tobărlanilor* să vadă spectacolul. Sau măcar pe Titi și Victoria, socrii mei din celălalt roman, *Casa roșie*, că-l știu pe lăc și ei, de la nunta mea cu Oana, când l-am avut frate de ginere.